

ZIRCZ Péter

Az informatika fejlődése a legutóbbi évtizedekben a műszaki és a természettudományok területén öltötte a legnagyobb méreteket, nyilvánvalóan nem ok nélkül, hanem mert e tudományágakban fejlődött a legrohamosabban az, amit a szakmai tájékoztatás szolgálni hivatott: maga a kutató-fejlesztő munka. A műszaki és a természettudományok területén kibontakozó nagyszabású kutató-fejlesztő tevékenység mind nagyobb személyi apparátust, mind több és drágább felszerelést igényel, és mind erőteljesebben befolyásolja - közvetlenül is - a társadalom fejlődését.

A társadalomtudományok területén ez a fajta fejlődés lényegesen lassabb ütemű, egyre több jel mutat azonban arra, hogy a helyzet változóban van. Erre utal többek között a természettudományokban ható tudományfejlődési tényezőknek a társadalomtudományokban való jelentkezése, mindenekelőtt a "t e r m é s z e t t u d o m á n y o s" törvény fogalmának a társadalomtudományi gondolkodásba való behatolása (1), s ami ennek következménye: a kutatás sokat hiányolt egzaktságának biztosítása matematikai módszerekkel, kibernetikai modellekkel stb. A társadalmi jelenségeknek természet-tudományos módszerekkel való vizsgálata mellett a műszaki és természet-tudományi kutatás területeiről ismert kutatás-szociológiai jelenségek is hatnak: a társadalomtudományi kutatás eredményessége sok tekintetben az adatgyűjtés hitelességétől függ, s minthogy a kutatás e "nyersanyagának" volumene egyre kiterjedtebbé válik, összegyűjtése kezdi meghaladni az egyéni kutató lehetőségeit, és a hatékonysági követelmények mindinkább a csoportos, a "team"-munka felé terelik a kutatót. Ennek eredményeként a társadalomtudományi kutatásban is differenciáltabb tudományos munkamegosztás kezd kialakulni, növekedőben van a kutatási eredmények gyűjtésének, feltárásának és hasznosításának - az információs tevékenységnek - a jelentősége. FOSKETT szerint (2) az "informatikai robbanás" korszakát éljük e tudományágban is, éppugy, amint néhány évtizeddel ezelőtt a műszaki és természettudományok területén.

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TÁJÉKOZTATÁS - ÁLTALÁBAN

A társadalomtudományi tájékoztatás a társadalom kommunikációs struktúrájának része, a szakmai tájékoztatási tevékenység egyik - a társadalomtudományok területeire szakosított - válfaja. Ilyen értelemben kézenfekvő tehát, hogy a tudományos-műszaki tájékoztatás (nálunk: "népgazdasági szakmai tájékoztatás") kialakult módszereit, eredményeit hasznosítania kell. Ez azonban nem jelenthet szolgai másolást, annál kevésbé, mert a társadalomtudományi tájékoztatás ugyanakkor a társadalomtudományi kom-

munikációs rendszernek is része. Ennek keretében az informális kommunikációs alrendszerrel (személyi kommunikációs csatornákkal) együtt hierarchikus kapcsolatban van egy átfogóbb strukturával: a társadalomtudományi kutatással, amelynek sajátos feltételeit a tájékoztatási tevékenység kibontakoztatásánál nyilvánvalóan éppoly kevésbé szabad figyelmen kívül hagyni, mint az egyes társadalomtudományi szakterületek speciális követelményeit, módszereit. Ezzel egyidejűleg azonban a társadalomtudományi tájékoztatás más tudományágakkal - mindenekelőtt a műszaki-tudományos tájékoztatással - is kölcsönhatásban van: az érintkező kutatási területek eredményeinek ismerete közös érdek.

Az elmondottakból következik, hogy a társadalomtudományi tájékoztatás nem vizsgálható izoláltan, a kiszorgálandó szakterülettől elszakítva. Ugyanakkor azonban a társadalomtudományok egyes területei között mindinkább megfigyelhető közeledés, e diszciplínák "izomorfiáinak" előtérbe kerülése arra int, hogy a kutatásmódszertani különbségeket nem szabad túlértékelnünk. A társadalomtudományi tájékoztatás iránti igények vizsgálatának egyik legérdekesebb következtetése, hogy egyetlen társadalomtudományi szakterületnek sincs "monopolizált" információforrása, szolgáltatása, az információs csatornák és formák legtöbbször valamennyi tudományterület egyaránt használja (3). A legfőbb eltérés alighanem a használat mértékében, intenzitásában van.

A különféle társadalomtudományi szakterületek közös - az információs tevékenységet is érintő - sajátosságokat is mutatnak. Ilyen mindenekelőtt a társadalomtudományi tájékoztatással kapcsolatban felmerülő ellenérvek legnyomósabbika: a terminológiai bizonytalanság. Kétségtelen, hogy a társadalomtudományi kutató nap mint nap a legváltozatosabb terminusokra bukkan, és noha nem vitás, hogy új jelenség új megjelölést is igényel, túlságosan gyakran fordul elő, hogy csak a megnevezés új, az általa jelölt jelenség azonban közismert (csak más néven). Közvetlenül megjegyzendő, hogy a terminológiai kuszaság nem társadalomtudományi sajátosság, "áldásai" voltaképpen valamennyi fejlődő tudományterület - akár a műszaki, akár a biológiai tudományok (4) - kutatóit terhelik; a különbség inkább csak annyi, hogy nem egy műszaki-tudományos területen eredményes terminológiai egységesítési kísérletek folynak (terminológiai szabványok, többnyelvű terminológiai szótárak).

A terminológiai "zavar" akkor és annyiban sajátos jelensége a társadalomtudományi tájékoztatásnak, ha eltérő, egymással ellenséges ideológiai álláspontok rejtőznek mögötte. Mert a társadalomtudományi tájékoztatás abban különbözik a tudományos-műszakitól, amiben az általuk szolgált tudományágak is: minthogy a társadalmi jelenségek kutatását támogatja, nem függetlenül lehet sem az információközlő tudatától, sem annak társadalmi-történeti környezetétől. Vagyis: akarva vagy sem, nyíltan vagy kimondatlanul, de ideológiai tartalmakat hordoz. Korunkban, amikor a hadviselés egyre inkább az ideológiai "csataterületekre" helyeződik át, ez a körülmény fokozott fontosságot és - tegyük hozzá - kiemelt felelősséget ró a társadalomtudományi tájékoztatásra.

A társadalomtudományi tájékoztatásnak ez a "felhangja" - ideológiai jelenségről lévén szó - szükségszerűen osztályérdekű, vagyis nem mentes a társadalomban ható politikai érdekek és hatalmi viszonyok alakulásától. Külön vizsgálódást igényelne (és érdemelne) annak elemzése, hogy világszerte miként fejti ki hatását az a rendkívül összetett, sokszor láthatatlanul működő mechanizmus, amely nemcsak a primér dokumentumok szerzőit befolyásolja, hanem nyilvánvaló módon az információk szelektálását, nyilvántartását, feldolgozását és közreadását is. (Nemzetközi osztályozási rendszerek továbbfejlesztésénél a legelkeseredettebb küzdelmek mindig társadalomtudományi szakterületeken bontakoznak ki, s nem véletlenül, hiszen eltérő világnézetek és különböző társadalmi strukturák képviselőinek összecsapásáról van szó).

Nehézségekkel jár az a körülmény is, hogy a társadalom sokoldalú jelenségeinek vizsgálata komplex kutatásokat igényel: egy-egy jelenség kutatására egyidejűleg több társadalomtudományi diszciplína vállalkozik, mindegyik a maga szemszögéből közelítve meg a kutatás tárgyát. (A "család" például vizsgálható szociológiai, demográfiai, jogi, néprajzi stb. szempontokból.) Ez a "problémacentrikus" vizsgálati módszer - amely a korszerű társadalomtudományi kutatás egyik jellegzetessége - információs következményekkel is jár: a kutatónak "problémaközpontú" tájékoztatási szolgáltatásokra is szüksége van.

FORRÁSOK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

A társadalomtudományi tájékoztatás jelentősége mellett szól, hogy a társadalomtudományi kutatás sokkal nagyobb mértékben támaszkodik az irodalomra, mint a műszaki vagy természettudományi. Ennek oka, hogy míg az utóbbiaknál a kísérlet, a megfigyelés és a gyakorlati tevékenység is szolgálat kutatásra érdemes (egyáltalában: kutatható) eredményeket, addig a társadalomtudományi kutatás legnagyobb része mindmáig az írott dokumentumokban felhalmozott ismereteket használja "nyersanyagul". Habár e téren a természettudományos munkamódszerek meghonosodása és velük együtt az új típusú információhordozók megjelenése - statisztikai, közgazdasági és magatartáskutatási adatok tárolására használt lyukkártyák, mágnesszalagok - változást engednek sejtetni, a hagyományos írásos dokumentumok jelentősége változatlan. Kitérő bizonyíték erre az INFROSS vizsgálat eredménye, amely szerint a legtöbb kutató leginkább könyvekből és folyóiratokból tájékozódik (ezt a módszert a válaszolók 94%-a hasznosnak, 59%-uk a leghasznosabbnak minősítette). A válaszokból ugyanakkor az is kitűnt, hogy a választ adók negyedrésze sohasem használ referátumokat, indexeket, könyvtári katalógusokat, szemléket. Még kevesebben - a válaszolók egyhatoda - hajlandók ilyen ügyben tanácsot kérni. (A válaszolók mintegy fele sohasem konzultált könyvtárosokkal.) Mindebből a társadalomtudományi tájékoztatás felesleges voltára is lehetne következtetni, ha a kutatók egyidejűleg nem panaszkodtak volna információhiányra. Csak 3%-uk állította ugyanis, hogy informálódási problémáit teljes sikerrel oldotta meg, további 8%-uk tudott megoldást találni, de nem olyan gyorsan,

mint kívánta volna; 57%-uk csak részleges eredményre jutott, és 22%-uk tájékozódási problémája megoldatlan maradt. Figyelemreméltó, hogy a kutatómunka során felmerülő információk gondokkal kapcsolatban a kutatók szinte egyöntetűen azt válaszolták, hogy fizikailag nehéz hozzájutniuk a szükséges információt hordozó dokumentumhoz, akár publikált, akár publikálatlan anyagról van szó.

Ez a jelenség arra utal, hogy a társadalomtudományi tájékoztatással kapcsolatos feladatok elvégzését legelőlről - vagyis a primér dokumentumoknál - kell kezdeni.

A primér dokumentumok fajtánkénti fontossága az egyes tudományterületektől függ. Nyilvánvaló, hogy a köztörténeti, mindenekelőtt a historiográfiai kutatás szempontjából a levéltári dokumentumok, az empirikus szociológia szemszögéből a szociológiai felvételek anyagai jelentik a legfőbb információk értékét. Nem nélkülözhetik azonban a könyv- és folyóiratirodalmat sem, amely viszont például az irodalomelméleti kutatás számára elsődleges fontosságú.

A társadalomtudományi tájékoztatás egyik legkiválóbb szakembere, Maurice B. LINE, hívta fel a figyelmet arra, hogy a primér irodalom fogalma még egy-egy tudományterületen belül is viszonylagos (5). Ami az egyik kutató számára primér értékű, azt a másik - aki a "nyersanyag"-forrásokat jobban ismeri - esetleg csak szekundér jellegűnek tekinti. A primér irodalom fogalma mindenképpen bizonytalan, ide sorolják az unikális kéziratokat csak úgy, mint a kis példányszámban többszörözött jelentéseket, beszámolókat és sok esetben a szakkönyveket, szakfolyóiratokat is. A primér irodalom polivalenciájára való tekintettel - az általános terminológiai rendteremtés igénye nélkül, pusztán gyakorlati okokból - az "ősdokumentum" fogalmának alkalmazása látszik célszerűnek. E fogalommal a primér dokumentumok heterogén tömegéből különválaszthatók azok, amelyek a legtöbb társadalomtudományi diszciplína szempontjából a legfontosabbak és leghitelesebbek: az "ősinformációt" tartalmazó kéz- és gépiratok, adatokat hordozó lyukkártyák, szalagok stb. Ezek az ősdokumentumok a legkülönbözőbb publikált vagy félig publikus anyagokkal együtt alkotják a primér irodalmat, amelyről azután a tájékoztató irodalom legkülönbözőbb fajtái adnak áttekintést és eligazítást. Megjegyzendő, hogy az ősdokumentumok ilyen értelmezéséből semmiképpen nem zárhatók ki a társadalomtudományok egyes területei számára meghatározó jelentőségű levéltári, kéziratári és audiovizuális dokumentumok (hanglemez, hangszalag, film, fotó) sem.

Mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a társadalomtudományi tájékoztatás megszervezésének egyik legfontosabb teendője; a primér irodalom beszerzésének, megtalálhatóságának és rendelkezésre bocsáthatóságának a biztosítása - messze túlnyulik a hagyományos könyvtári-tájékoztatási feladatkörön, és részint egyéb intézménytípusok (például: levéltárak) közreműködésének a megszerzését igényli, részint pedig a könyvtári tevékenység új megfogalmazását teszi szükségessé.

A társadalomtudományi tájékoztatási tevékenység keretében nyújtandó szolgáltatások tekintetében a szakirodalom szinte egyhangulag amellett foglal állást, hogy a nyújtandó szolgáltatások a társadalomtudományi diszciplínák szerint tagozódjanak, mivel a primér irodalom is a szakterületi tagozódást követi. Ezt a megállapítást jobb híján el kell fogadnunk, jóllehet még a közismerten nem nagy magyar szakirodalomban is akad példa az ellenkezőjére. (A "Városépítés" c. szakfolyóirat például "problémaközpontu", mert megtevesztő címe ellenére a részben műszaki-tudományos, részben társadalomtudományi diszciplínákra épülő településtudomány szakfolyóirata.) Mindenképpen érdemes azonban behatóbban is foglalkozni azzal, amit a szakirodalom ugyancsak hangsúlyoz, nevezetesen, hogy gondolni kell a poli- és interdiszciplináris kutatás információszükségletének a biztosítására. Ugy tűnik, hogy a korszerű tájékoztatási szolgáltatások közül e követelménynek leginkább a "c i t a t i o n - i n d e x" (hivatkozásmutató) típusú tájékoztató folyóirat felel meg. Az amerikai Institute for Scientific Information által szerkesztett és kiadott Science Citation Index 2200, gondosan kiválasztott szakfolyóiratot dolgoz fel a legkülönbözőbb tudományterületekről és kapcsolja egymáshoz - a cikkekből feltárt hivatkozási láncokkal - cikkanyagukat (6). Ha jól meggondoljuk, a citation index szerkesztési módszere a leghagyományosabb társadalomtudományi irodalmazási alapelveket, az irodalmi hivatkozások visszakeresését követi, és ezt a munkát takarítja meg a kutatóknak - olymódon azonban, hogy egyuttal a szűkebb szakterületről kitekintést nyújt a határterületekre is. Ha figyelembe vesszük, hogy a hivatkozási láncok kutatásával a citation index a leghitelesebb (a szerzők által megjelölt) tartalmi összefüggésekre derít fényt, anélkül, hogy ehhez szakképzett tartalomelemzők munkáját venné igénybe, s hogy a citation index típusú szolgáltatások viszonylag könnyűszerrel gépesíthetők, akkor - úgy véljük - nem túlzás azt állítanunk, hogy a tudományos kutatás egyik legötletesebb információs eszközével van dolgunk, amelynek megfelelően adaptált változatát a szocialista társadalomtudományi kutatás meggyőződésünk szerint kiválóan hasznosíthatná. Olyan vállalkozás lehetne ez, amely - központi adatbank közbeiktatásával - nemzetközi együttműködést is megérdemelne.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI ADATBANKOK

Egyesek szerint az adatbank a társadalomtudományi kutatás új eszköze. Mások azt állítják, hogy csupán a társadalomtudományi szakkönyvtár új változatáról, funkciójának kiterjesztéséről van szó.

Az adatbank feladata: a rendelkezésre álló adatokat a kutató által igényelt csoportosításban szolgáltatni. Ehhez hozzá kell tennünk, hogy létrejöttüket az adatbankok nem csupán a felhalmozott adatok hatékonyabb hasznosítására irányuló igyekezetnek, hanem a számítógép-technika általános fejlődésének is köszönhetik. Az adatbankok állománya a géppel olvasható, különböző célokra készült anyagok másolataiból tevődik össze, de az adatbank-

szervezetek - a komplex adatszolgáltatás érdekében - eredetileg szöveges formában publikált dokumentumokat (például: statisztikai jelentéseket) is géppel olvasható formára "fordítanak".

A már működő és világszerte szaporodó számú adatbankok növekedő szakmai tekintélye arra enged következtetni, hogy ezek a jövőben egyre fontosabb szerepet töltenek be a különböző célokra készült, géppel olvasható dokumentumok gyűjtése, nyilvántartása, tárolásra és rendelkezésre bocsátása terén. Minthogy ezek a funkciók feltűnően hasonlítanak a könyvtárak feladatkörére, joggal merülhet fel a kérdés, hogy mi a könyvtár és az adatbank kapcsolata. A hasonlóságot és különbséget STEGMANN a szociológiai adatbank példáján mutatja be (7):

A könyvtár állományba veszi, feldolgozza, tárolja, rendelkezésre bocsátja a magatartáskutatás irodalmának egy konkrét könyvét. Az adatbank viszont azokkal az ósdokumentumokkal végzi ugyanezeket a műveleteket, amelyek a könyv megírásának bázisául szolgáltak (a kérdőívek, illetőleg a feldolgozásukhoz használt lyukszalagok, lyukkártyák, mágnesszalagok). Mind a könyv alakban megjelent kutatási beszámoló, mind a könyv megírásához nyersanyagul szolgáló kérdőívek voltaképpen ugyanannak a szociológiai felvételnek a termékei, azzal a különbséggel, hogy a könyv értelmezve közli a kérdőívekből összeállított táblázatok eredményeit, a kérdőívekből viszont - esetleges új szempontok szerint - pótlólag új táblázatok állíthatók össze. Végső soron az információközlés mindkét módja ugyanarról az empirikusan feltárt társadalmi jelenségről ad tájékoztatást, s minthogy egymás lehetőségeit kiegészítik, célszerű, hogy közös intézmény - az új típusú szociológiai szakkönyvtár - keretében működjenek.

Az adatbankokról elmondottak kiegészítésre szorulnak egy további, az adatbankok jövőjét alighanem eldöntő körülménnyel, s ez az adatbank működésének gazdaságossága. Arról van szó, hogy bár mindenfajta adatgyűjtés meglehetősen költséges művelet, a begyűjtött adatok kiaknázása a legtöbb esetben csak részleges, az egyszer begyűjtött és feldolgozott adatok tehát tovább elemezhetők. Ez a további - másodlagosnak nevezett - elemzés az adatbank olyan lehetősége, amely a komputerhasználat következtében hatványozottan jelentkezik.

Az adatbankok világszerte terjedőben vannak, társadalomkutatási célokra kívül statisztikai, közgazdasági, jogi, demográfiai, közigazgatási, kriminalisztikai stb. feladatokat látnak el. Létrehozásuk kétségtelenül nem olcsó mulatság, s mint minden újhoz, ehhez is tanulnunk kell. Mivel azonban az adatbankok minden bizonnyal erőteljesen befolyásolják a társadalomtudományi szakkönyvtárak további fejlődését, létüket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Egy kissé a könyvtárosokon mulik, igazolódik-e STEGMANN tétele, s az adatbank a társadalomtudományi szakkönyvtár új válfajává válik-e, vagy pedig úgy járunk vele, mint nem egy helyen az informatikával: a könyvtáron kívül, azzal versengve fejlődik, olyan versenyt támasztva, amelyben csak a hagyományos korlátaihoz ragaszkodó könyvtár húzhatja a rövidebbet.

Egy nem tulságosan hosszú és kissé csapongó cikk semmiképpen sem foglalkozhat a társadalomtudományi tájékoztatás valamennyi gondjával. Bevallom, nem is ez volt a szándékom - néhány, a legfontosabbnak látszó kérdésre kívántam a szakmai figyelmet felhívni, olyan időszakban, amikor a magyar társadalomtudományi tájékoztatás rendezésének ügye végre napirendre került.

A társadalomtudományi tájékoztatás a fejlettebb országokban világszerte korszakváltás előtt áll, a követelmény egyre inkább a társadalomtudományi kutatás feltételeinek megfelelő, de az informatika korszerű vívmányait alkalmazó információs tevékenység kibontakoztatása.

A tét minálunk is nagy. Választhatunk: megmaradjunk-e a kipróbált könyvtári ösvényeken, vagy megpróbáljunk nekivágni merészebb, de egyúttal kockázatosabb vállalkozásoknak.

Ugy hiszem, mindkettőre egyaránt szükség van. Az elsőre azért, mert a primér társadalomtudományi dokumentumok választékának a kibővítése, a nem publikált és nem írásos dokumentumok gyűjtésének rendezése, a gyors rendelkezésre bocsátás szervezeti és műszaki feltételeinek (reprográfia!) megteremtése a tájékoztatás mindenfajta hatékony fejlesztésének az alapja. De halaszthatatlan feladat a második is, mert az informatika fejlődése a társadalomtudományok területén sem tartható vissza.

I R O D A L O M

1. KULCSÁR Kálmán: Szociológia. Egységes jegyzet. Bp. Tankönyvkiadó. 1972. 9. p.

2. FOSKETT, D. J.: Information problems in the social sciences, with special references to mechanization. Paper presented at the 39th ASLIB annual conference. 1965.

3. LINE, M. B.: The information uses and needs of social scientists: an overview on INFROSS. = ASLIB Proceedings, 1971. 8. no. 412-434. p. (Kivonatos szövegét lásd Könyvtári Figyelő, 1972. 5.sz. 483-495. p.)

4. "Jogos ellenszenvet keltettek azok a szerzők, akik csak azért neveztek el valamit, ami egyébként nem érdemelne külön elnevezést, hogy az ő nevükhöz fűződjön. Jól illusztrálja ezt a sok klinikai "szindróma", ami voltaképpen nem egyéb, mint ismert betegségek apró módosulása. Ha egy szindrómát, amelyet eddig három alapvető tünet jellemzett, egy negyedikkel társulva figyelnek meg, aligha kell hozzá új név." SELYE János: Álomtól a felfedezésig. Egy tudós vallomásai. Bp. Akadémiai Kiadó, 1967. 432. p.

5. LINE, M. B.: Primary materials in the social sciences. Statement made at the Social Sciences Group 1st Annual Conference, Loughborough, 1st-3rd January 1971.

6. WEINSTOCK, M.: Citation indexes. Reprinted from Encycl. of Libr. and Inf. Science, 5. vol. 16-40. p.

7. STEGMANN, H.: Spezialbibliotheken für die Sozialwissenschaften: Datenbanken für Umfrageforschung. = Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie. 21. 1969. 4. no. 876-885. p.

Új irányzatok a magyar közgazdasági könyvtárak alapfunkcióiban

FÖLDI Tamás - LÁNG Imre

SZAKKÖNYVTÁRI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az elmúlt évtizedekben fokozatosan kialakultak az egyes társadalomtudományi intézmények könyvtárai. Ez a folyamat jelentősen meggyorsult és kiszélesedett a második világháború befejeztével megindult társadalmi-gazdasági átalakulás során, amikor létrejöttek a Magyar Tudományos Akadémia tudományos intézetei és más intézmények, kibővült és korszerűsödött az egyetemek hálózata. Ezek a tudományos, oktatási vagy más intézmények megteremtették, illetve korszerűsítették könyvtáraikat, amelyek működésének célja a fenntartó intézmény feladatai teljesítésének elősegítése.

Az országos szakirodalmi ellátási funkció szervesen kapcsolódik az alapfeladatokhoz. Az egyetemi és más nagykönyvtárak egy-egy diszciplína országos szakirodalmi ellátásával vesznek részt az országos szakkönyvtári munkamegosztásban. A közgazdaság terén a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem központi könyvtára e tudományág kijelölt országos szakkönyvtára.

A tapasztalatok a 60-as évek kezdetétől azt mutatták, hogy a tudományfejlődés meggyorsulásából következően megnövekedett országos szakkönyvtári feladatok egyre nehezebben oldhatók meg egy-egy nagykönyvtár által. Az a helyzet alakult ki, hogy a könyvtárak állományai átfedéseket mutattak, ugyanakkor gyűjtésbeli hiányok gátolták a tudományos és gyakorlati feladatok megoldását. A spontán együttműködési törekvések országos és belső szakkönyv-